

ПРЕПОДАВАТЕЛЯТ КАТО ИНФОРМАЛЕН ПЕДАГОГ

Център за обучителни ресурси на НБУ
20.05.2026 г.

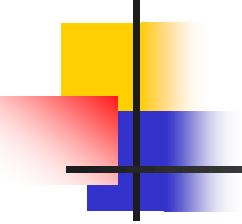
Таня Желязкова-Тея
Доктор по теория на познанието
Преподавател-изследовател по
Обща педагогика,
история на педагогиката и образованието
Хоноруван преподавател в НБУ

НБУ като преподавателска траектория

- В кохортата на преподаватели-практици, канени за курсове в НБУ до пристигането на демографската криза на нивото на университетската възраст.
- Хоноруван преподавател с курса **„Взаимодействие на публичната администрация със структурите на гражданското общество“** в закрыта вече програма на Центъра по публична администрация (сега Департамент „Администрация и управление“) и Департамент „История“.
- Научен ръководител на бакалавърска работа – **Мартина Гроздева** – от старши одитор в Уникредит банк до начален учител с допълнителни квалификации в УНСС, СУ, Болонския университет.
- Ръководител на студенти-стажанти в Българска стопанска камара – съюз на българския бизнес. Гордост от личен стажант - **д-р Христиан Даскалов**, бивш директор на Студентския дом в София, а сега председател на Европейския дигитален иновационен хъб „Тракия“, фокусиран върху киберсигурността.
- Последният досег с НБУ в „Училище за професионално и продължаващо обучение“ - курс за **„Управление на училището чрез ученическото самоуправление“** - гордост е **Ренета Димитрова**, която от позицията на зам.-директор по учебната дейност в 105. СУ „Атанас Далчев“ спечели конкурса за директор на 79. СУ „Индира Ганди“ в София.

Информалното образование и НБУ

- 2012 г. пред преподавателската колегия темата **„Университетът като образователна триада“** ([15-2-IE-NBU-3-site-2012-Teya.pdf](#)), в която по модела на НБУ е представена връзката между формалното, неформалното и информалното образование.
- 2020 г. създадена **„Педагогика на информалното образование“** като нов самостоятелен дял на педагогиката. Неразделна част от нея е типологията на информалните педагози.
- 2026 г. пред преподавателската колегия темата **„Преподавателят като информален педагог“** за повишаване на резултативността от цялостния образователно-възпитателен процес в НБУ.

Информалното и Образователната триада

- Има три основни категории целенасочена образователна дейност:
 - Формално** образование/обучение/учене
 - Неформално** образование/обучение/учене
 - Информално** образование/обучение/учене
- Дефинирани са в Меморандум за непрекъснатото образование на Европейската комисия по образованието, Брюксел, 2000 г., който поставя акцент върху продължаването на ученето през целия живот.
- Терминът **“Образователна триада”** е въведен в научната литература през 2010 г., когато Фондация “Институт за информални иновации” (ИИИ) се ангажира с просветителска и научно-изследователска дейност за третата категория образователна дейност – информалното образование, която все още не беше достатъчно изучена.

Съдържание на термините в триадата

- **Формалното образование** се извършва в организирана и структурирана среда, която е специално предназначена за учене и води до присъждането на квалификация под формата на свидетелство или диплома; то включва системи за общо образование, професионално обучение и висше образование. *(COUNCIL RECOMMENDATION of 20 December 2012 on the validation of non-formal and informal learning)*
- **Неформално обучение** е обучение, което се извършва като организирана дейност извън системата на предучилищното и училищното образование, но не води до завършване на клас, етап и степен на образование и/или до придобиване на професионална квалификация. *(ЗПУО, чл. 166 ал. 2)*
- **Информално учене** е неинституционализирано, неорганизирано и несистематизирано натрупване на компетентности в живота на човека. *(ЗПУО, чл. 166 ал. 3)*
- **„неинституционализирано, неорганизирано, непринудено, неограничено, свободно, достъпно, постоянно и повсеместно натрупване на знания, развитие на умения и формиране на компетенции в жизнения път на хората от различни възрасти, подпомагащи личното им саморазвитие и самотворене“.** *(Ученическото самоуправление – лесно и интересно. Модели, 2022, с. 8)*

Информалното учене

- **Информалното учене** означава учене, което е в резултат на **ежедневни дейности, свързани с работата, семейството или свободното време**. То не е организирано или структурирано по отношение на целите, учебното време или **подпомагането на учебния процес**;
...резултати от информалното учене са уменията, придобити от **професионалния или житейския опит**;... овладените езици и **междукултурните умения**, придобити по време на престой в друга държава; уменията, придобити от **доброволческа дейност**, от **културни и спортни дейности**, при **работата с млади хора и дейностите у дома**».

Възможностите на информалното образование

- Всяка дейност в процеса на живота води до придобиване на нови знания или развитие на умения.
- Философското обяснение се състои в това, че във всеки следващ момент човек се отличава от това, което е бил в предишния. В този смисъл **информалното образование представлява постоянен поток от лични иновации.**
- Информалното образование може да помогне да се реализира съвременната формула за 4-те стълба на европейското образование:
да зная – да мога – да бъда – да живея заедно.

Опитът на България

Терминът “информално учене” беше въведен в:

- Закон за предучилищното и училищното образование;
- Закон за професионалното образование и обучение;
- Закон за насърчаване на заетостта.

Lifelong learning

- Самата формулировка на програмата за обучение през целия живот носи дълбок екзистенциален СМИСЪЛ:

ЖИВОТЪТ – това е ученето или ученето - това е ЖИВОТЪТ.

Естествен двигател на тази програма може да бъде информалното образование като успешен живот. Защото в него ги няма условностите на формалното образование (вие знаете, но не сте уверени, че можете), а придобитите умения от информалното образование са видни в самия живот.

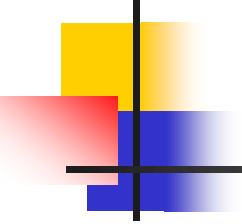
Сертифициране (валидиране)

- Сертификацията (валидирането) на информалния опит като уникално достижение на отделния човек трябва да му позволи:
 - да повиши своята образователна степен или
 - да получи професионален статус.
- **Как хобито може да стане професия?**

100-те ДЛЪЖНОСТИ, които изпълняваме неусетно в живота си

(ИНФОРМАЛНО образование и опит)

https://iii-bg.org/blog/?page_id=354

Проект

“Нова възможност за моето бъдеще”

- Проект на МОН за валидиране на информално учене.
- Пример от практиката на преподавателя.
- Свидетелство за валидиране на професионална квалификация по част от професията “Техник-озеленител”, специалност Цветарство”:
 - № 4 Осъществява размножение на растения.
 - № 11 Създава, оформя и поддържа цветни лехи.

Нашата невероятна съдба

- В битката между 2 архитектури на света – еднополюсна и многополюсна.
- На прага на 2 типа социално-икономическо развитие.
- В края и началото на 2 века.
- На раздела между 2 хилядолетия.
- В трансформационния период между 2 ери.

Информален педагог

- **Информалните педагози** са субектите на педагогическо взаимодействие в **Педагогиката на информалното образование** (ПИО) като нов самостоятелен клон на педагогиката на XXI век.
- **ПИО е създадена през 2020 г.** в рамките на монографията по обща педагогика, история на педагогиката и образованието „Информалното образование като ресурс за саморазвитието на възрастните“.
- **ПИО** има своите обект, предмет, общонаучно определение, категориален апарат, предпоставки, цел, задачи, принципи, закони, подходи, методи, модели на обучение, компоненти на учебния процес, раздели и свое педагогическо «семейство».
- **Типология на информалните педагози като формали, неформали и информали.**

Информалните педагози в различни среди

- **Публична среда** – професионални политици, политически анализатори, политически поддръжници, информатори, граждани.
- **Работна среда** – мениджъри, ментори, HR, коуч, колеги, PR, IM.
- **Образователна среда** – **преподаватели**, лектори, психолози, учени, тютори, социални работници.
- **Културна среда** – организатори, професионални актьори, продуценти, доброволци, непрофесионални актьори, аниматори, пърформъри.
- **Семейна и лична среда** – родители, съпруг/а, деца, роднини, приятели, съседни, спътници, случайно срещнати хора.

Ролята на преподавателя

ПРЕ – ПО - ДАВАТЕЛ

Какво? Подходи, вместо знания.

Как? Методи, вместо научаване.

Защо? Проблеми с варианти на
решения.

Взаимна креативност в процеса на
пре-по-даването.

Познанието

Познанието – знанието през филтъра на чувствата:

- Оличностяване;
- Персонализиране;
- Субективизиране.

Новото не е в информацията, а в начина на нейното организиране и представяне.

Информалният педагог и изкуственият интелект

- ИИ е човешко творение.
- Принципи на дигитализацията.
- Да запазим Човешкото!
- Превес на живото общуване.

Информалният педагог и ИИ

- Променената роля на преподавателя след появата на персоналните асистенти ИИ.
- ИИ е претъпкан с информация и знания – в тази насока винаги ще бъде ненадминат от който и да е жив преподавател.
- Но ИИ никога няма да надмине живия информален педагог – неговия уникален жизнен опит, който го прави ценен и незаменим в образователно-възпитателния процес.

ИП споделя със студентите

- Прегледано
- Преговорено
- Предчувствано
- Преживяно
- Преминато
- Преобразувано
- Преодоляно
- Преосмислено
- Преоценено
- Препоръчано
- Преработено
- Прочетено

Преподавателят като
информален педагог
представя и
провокира
преживявания

Къде сме ние?

- Новата роля на преподавателя се заключава не в това да дава знания, а да създава умения.
- Не да бъде само пре-по-давател, а Учител в духовния смисъл на тази дума:
 - да стимулира и вдъхновява (като аниматор) младите хора;
 - да посредничи в лабиринтите на когнитивния процес.

Преподавателят с главно “П”

Вие
сте
на
ход!

Покана за партньорство

д-р Таня Желязкова-Тея

Хоноруван преподавател в НБУ

tanilend@gmail.com

Учредител и Председател на Настоятелството
на фондация

„Институт за информални иновации“

found.iii.teya@gmail.com

www.iii-bg.org